

11

Undersökning af två brandgrafvar på
Ketohaka på Nokteri hemmans mark i Trokylä
by af Uskela socken.

På den sydöstra sluttningen af de höjder,
som i NW begränsa den breda Salo- eller Uskela-
ådalen mellan Trokylä och Salo, ligga många grafvar
från brons- och äldre järnåldern samt flera forn-
borgar, af hvilka några ha blifvit undersökta
och beskrifna i den finska arkeologiska literatu-
ren. Särskildt talrika äro grafvarna på det s. k.
Ketohaka, en till Nokteri hemman hörande, med glä-
skog bevuxen bärgssluttning mellan höjderna Hyyper-
mäki i SW och Tromäki i NO, ungefär 2 km (fä-
gelvägen) N om Salo köping. Här finnas inom ett om-
råde af cirka 110 m längd och 50 m bredd 6 sten-
kummel, 3 fykantiga stensättningar och ett lågt
jordblandadt röse (jfr. A. Europæus kartskiss från
år 1914). På Ketohakas södra ända, på det ställe,
där en snickare Evert Mäkelä år 1914 byggt åt sin
son Akseli ett böningshus, lägs det af Europæus
i oktober 1913 undersökta brandgrafvar, som² af honom
äro beskrifna³ i Finskt Museum 1914, sid. 23-38. På
Ketohakas högsta punkt cirka 120 m N om nyssnäm-
da byggnad ligger ett stort, men lågt kummel, af
hvilket en del sommaren 1912 blef undersökt af
dr A. M. Tallgren. På Europæus' kartskiss är detta
kummel utmärkt med 1. Strax nedanom kumlets nö-
got otydliga sydöstra rand⁴ finnes ett aflängt, lågt,
jordblandadt röse^{nr 2 på kartskiss}, hvars omfång icke kunde exakt be-
stännas, emedan området mellan kumlet och rö-
set var öfversäddadt med mindre stenar och rö-
sets öfriga gränser med undantag af den sydöstra
icke håller framträdde tydligt bland de öfver marken

kringströdda stenarna. I sydost lägo några större stenar i rad, markerande gränsen på denna sida. Båda fornlämningarna blefos af mig undersökta 6.-11. juni 1914.

a) Det jordblandade röset gjorde knappast intryck af en forngraf och skulle af mig kanske ha undgått min uppmärksamhet, om icke den ofwän- nämnda snickarens bror, torparen Koivisto, hade gifvit mig ett fragment af ett smalt bronsarm- band samt visat åt mig det ställe, en liten af honom gräfd grop i röset, där han sade sig ha hittat föremålet. Vid en försöksgrävning fann jag genast brända ben och bestat då att företaga en undersökning af denna fornlämning.

Undersökt blef ett område af 6,60 m längd och 4 m största bredd eller ialles 19-20 m², omfattande den egentliga grafven, som innehöll en ovanligt stor mängd brända ben och en myckenhet af eld skadade fornsaker. Detta fyndrika område var på alla sidor omgifvet af ett sten- hölster af 1-2 kvarfs mäktighet, som vid före- tagna profgrävningar befanns vara sterilt, d. v. s. innehålla hvarken brända ben eller fornsaker. I detta stenhölster lägo stenarna packade på och invid hvarandra med mycket obetydlig eller utan någon i mellanliggande jordfyllning. I mot- sats därtill bestod det egentliga grafområdet af grus och mager sandjord, i hvilken öfverst ett mer eller mindre glest stenlager var inbäddadt. I graf- områdets periferi lägo stenarna ofta i 2 kvarf på hvarandra och bildade sålunda en öfvergång till det sterila bättet. Dessa stenar voro i allmän- het små i af en knytnäves storlek och mindre, de största af ett människohufvuds storlek.

I rösets norra del funnos på botten många kupa-
store stenar, hvilka dock synbarligen voro jordfasta.
I sanden och gruset hittades en i förhållande till graf-
vens omfång betydande mängd brända ben. De voro
utbredda öfver större delen af det undersökta
området (ca 10 m²) och lägo från några cm ända ned
till ca 30 cm under torfoen, på några ställen äfven
något djupare. En hurs benen hade varit utsatta
för stark eld, ^{utgjordes} förkommo de likväl för det mesta
af stora stycken. Inalles uppsamlades i denna
graf 21, 042 kg brända ben. Jämte benen hittades
i sandlagset talrika smycken samt några redskap
och vapen. Grafgodssets spridning är icke allde-
les densamma som de brända benens. De flesta
fornsakerna hittades visserligen i grafområdet
västra del, som var mycket rik äfven på ben,
men i den norra delen lägo ^{några} ~~en del~~ metall-
föremål utanför benområdet, medan inom detta
jämförelsevis få fornsaker blefvo uppräpade.

Bland metallföremålen funnos en stor mängd till
formlösa klumpar förbrända och söndersmulna
bronser. Dessa förkommo talrikast i grafom-
rådets mellersta del (på kartan utmärkt med
brun färg), där äfven många bitar förkolnadt
trä och skörbrända stener hittades. Då dessutom
sand och gruset här visade tydliga spår af el-
dens inverkan, kan det icke betvivlas att lik-
bränningen hade försiggitt på detta ställe, så-
ledes inom själva grafområdet. Om eldens in-
tensitet vittna stycken af till slagg förbränd
sand samt konglomerat af smisten, smälta brons-
klumpar och brända benomulor.

Fynden äro beskrifna i museets katalog under nr
6658: 18-129, där äfven föremålenes fyndplatser äro

angifna. Fornsakerna härstamma från den yngre
romerska järnåldern, hufvudsakligen från 3. och 4.
seklet e. Kr.

b) Det stora kumlet på backens krön (1 på
Europæus' karta) synes mäta ungefär 11 m i dia-
meter, men dess gränser äro något stydliga i SO
eller mot det ovan beskrifna röset (nr 2) och i
W, där en del större stenar, som ligga på
den här en brant afsats bildande bärggrundens
sluttning upptornade på hvarandra, möjligen först
under en senare tid ha blifvit vältrade ned.

Bärggrundens högsta platta ligger i kumlets nord-
västra del (rutorna b 3 och c 3 på kartan). Härifrån
sluttar bärget först längsamt sedan hastigare
mot S och O och, såsom just har framhållits, myc-
ket brant mot W. Före min undersökning fanns
inom kumlets nordvästra del ett flera m² stort
område, från hvilket stenarna hade blifvit af-
lägsnade. Det var den del, som 1912 hade blifvit
undersökt af dr Tallgren år 1912. Närmast S och
SO om detta område, ~~och~~ i rutorna c 3, c 4, d 3, d 4 lä-
go stenarna jämförelsevis glesst och i endast ett kvarf.
Synbarligen hade stenar härifrån blifvit bortförda
härifrån till byggnadsändamål. Närmare den
norra och östra ^{randen} ~~periferon~~ (rutorna a 3, a 4, b 3,
b 4, b 5, c 5 och d 5) var kumlet bättre bibe-
hållet. Här lägo stenblocken i två kvarf på
hvarandra och voro mellanrummen utfyllda
med mindre stenar. Någon inbördes ordning
bland stenarna kunde icke iakttagas. De bil-
dade hvarken en inre ring eller en "fotked".
På bärggrunden låg i kumlets centrala delar
ett mörkt mullager af växlande mäktighet

(från några få cm till cirka 20 cm); i dess periferer delar åter var bärget täckt af ett sandlager, i hvilket (ätkminstone i grafvens nordöstra och östra delar) äfven de undre stenarna lägs delvis inbäddade. Ungefär i kumlets mitt (vid 5a i rutan c 3) fanns en liten hop små stenar, på hvilka låg ett tunt lager kol (jfr fotografien nr 3). Under stenarna, som lägs i två hvarf, hittades en mängd brända benbitar, inblandade i det svarta mullager, som betäckte bänggrunden. Brända ben hittades äfven i några af kumlets öfriga delar i stor mängd, dels i mullen, dels i sandlagret. De voro utbredda öfver grafvens hela norra hälft, men endast öfver en del af den södra, i det de saknades i den sydöstra och en del af den sydvästra fjärdeleden (se kartan, där benområdena äro betecknade med röd lavering).^{*} Grafgolvet var icke så rikt som i det ofvan beskrifna röset nr 2. Det hittades hufvudsakligen inom de brända benens utbredningsområde och låg äfvenledes i mull- och sandlagret under stenarna. Blott enstaka föremål förkommo i kumlets sydöstra fjärdeled. Tynden, som ha blifvit katalogiserade under nr 6658:130-177, tillhöra folkvandringstiden, såväl dess förra, som dess senare hälft. Grafven har således beqvänts under 3-4 sekel.

^{*} De brända benens sammanlagda vikt utgjorde 3,029 kg.

A. Hachman.

Uuskela socken.
H. M. 6125, 6658.

L. 4095-97

1. Graf 1 (stenkummel) på Ketohaka på Nokteri kemmans mark, Iso kylä lag, Uuskela socken, sedd från N. I fonden Salo och Uuskela kyrka.

2. Kummlet under pågående undersökning. Mitt på bilden vid den upprättstående kappen en samling mindre stenar med kol och brända ben (utan C3).

3. Samma stensamling (i förgrunden mitt på bilden) som på föregående fotografi. Då plåten har legat upp och nervänd i kasetten, äro på bilden vänster och högersidorna omkastade.

Utskela socken.
H. M. 6658.

L. 4100

4. Utsikt från Ketohaka mot Salo och Halikho-
viken. I förgrunden västra delen af röset nr 2.

L. 4101

5. Södra delen af röset nr 2 på Ketohaka
sedd från S.

L. 4099

5. I förgrunden norra delen af röset nr 2 på Ketohaka under pågående undersökning. Stige upp till höger södra delen af kumlet nr 1. Fot. är tagen från O mot W.

L4099

6. Samma del af röset nr 2 under pågående undersökning. Fot. är tagen från SW mot NO.

Kiviroukkio Isekä maansekainen roukkio & Uskelan Isonkylän Nohterin Ketohaassa.

H.M. 6658.

A. Hackman

 poltettuja luita
 sulanneita pronssitönkkiiä, palaneita kiviä,
kuonanpaloja y.m.

5
4
3
2
1

a. b. c. d.

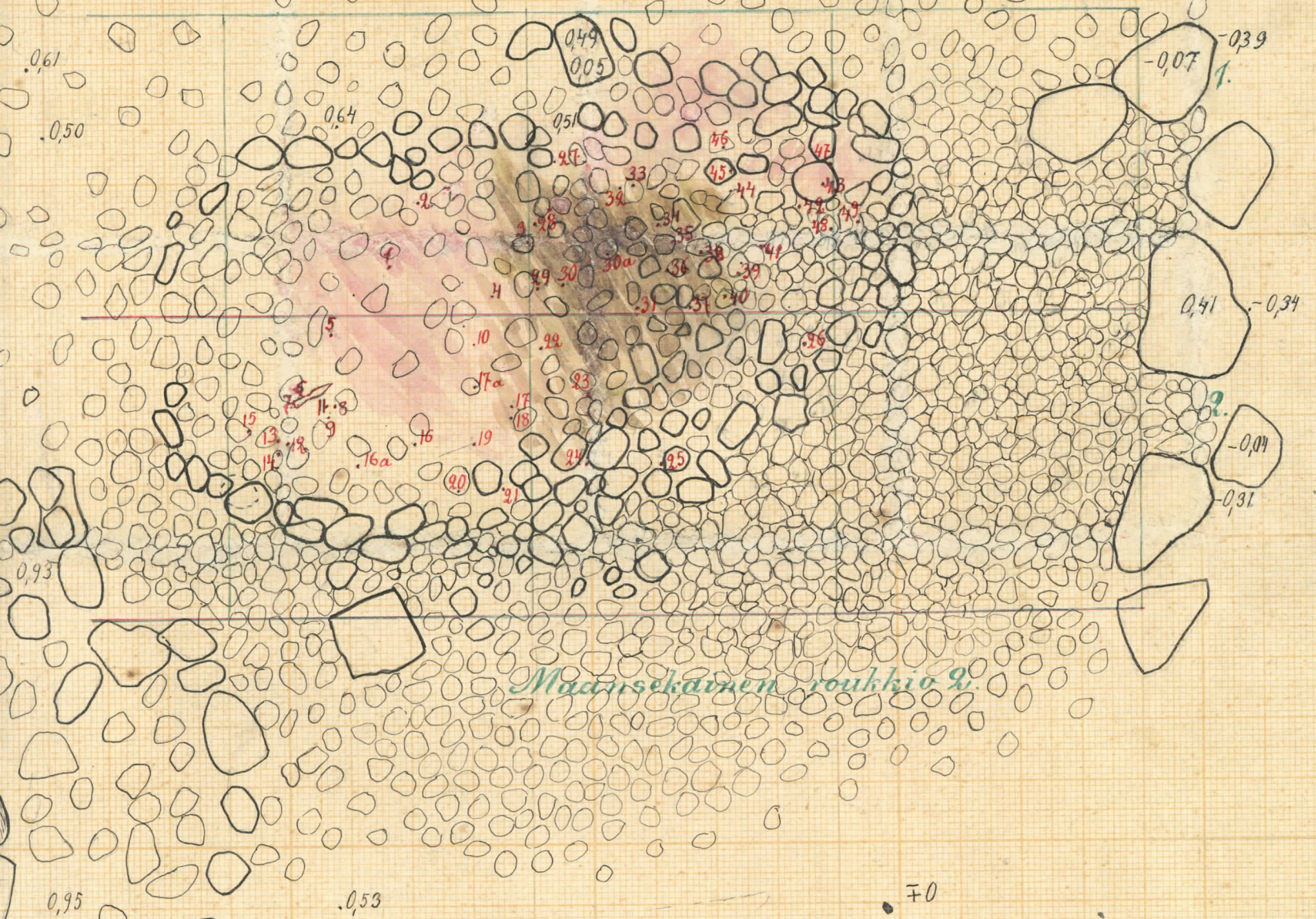

A

B

C

D

Madusekärnen roukkio 9.

